ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА

Навчально - науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра обліку та аудиту

ПЕНЗЕВА ЮЛІЯ МИКОЛАЇВНА

УДК 657.4

Реферат
кваліфікаційної роботи
на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр»

ОБЛІК ТА АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ (ЗА ДАНИМИ ДП «ДГ «КУТУЗІВКА» ІСГПС НААН УКРАЇНИ» ХАРКІВСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Харків – 2019

Кваліфікаційна (магістерська) робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:	доцент, кандидат економічних наук **Поливана Людмила Анатоліївна,** доцент кафедри обліку та аудиту

Захист відбудеться на засіданні екзаменаційної комісії у ХНТУСГ за адресою: 61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Актуальність теми. Діяльність кожного підприємства супроводжується розрахунками з покупцями та замовниками за реалізовані ними товари, виконані роботи та надані послуги. Ефективна і чітка організація обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками є необхідною умовою оптимізації грошового обороту будь-якого суб'єкта господарювання, яка дозволяє підвищити платоспроможність підприємства. Результати цього процесу безпосередньо впливають на фінансову стійкість, базу оподаткування підприємства, виконання плану доходів та витрат і, як наслідок, на досягнення пріоритетних цілей його розвитку в умовах ринку та забезпечення конкурентоспроможності, прибутковості господарської діяльності. Актуальність розвитку бухгалтерського обліку таких операцій полягає у тому, що вони пов'язані з виконанням договірних зобов'язань підприємства та призводять до необхідності участі в адміністративних, господарських та цивільних спорах.

Таким чином, тільки ефективно організований бухгалтерський облік операцій за розрахунками з покупцями та замовниками може забезпечити формування достовірної інформації, щодо розрахунково-платіжних операцій підприємства, регулювання порядку їх здійснення з найменшими втратами та прийняття своєчасних управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями щодо напрямів удосконалення організації і методики обліку розрахунків з покупцями та замовниками, аудиту дебіторської заборгованості присвячені наукові праці багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема таких, як Бернар І., Білуха М.Т., Бутинець Ф.Ф., Гуцайлюк

Л.В., Даньків Й.Я., Кірейцев Г.Г., Коллі Ж.-К., Кужельний М.В., Кузьмінський Ю.А., Лінник В.Г., Петрик О.А., Сопко В.В., Стоун Д. та інші. Проте ряд питань досі залишаються недостатньо вивченими, і потребують подальшого дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами. Кваліфікаційна (магістерська) робота здійснювалась відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри обліку та аудиту Харківського національного технічного університету сільського господарства імені П.Василенка за темою: «Формування напрямів та механізмів підвищення ефективності агропромислового виробництва в умовах глобалізації», державний реєстраційний номер 0116U007411, згідно якої автором виконано опрацювання заходів з удосконалення обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками на сільськогосподарських підприємствах.

Метою кваліфікаційною (магістерської) роботи є дослідження особливостей ведення обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками на ДП «ДГ «Кутузівка» ІСГПС НААНУ, розробка теоретичних і практичних рекомендацій щодо їх удосконалення.

Мета досліджень обумовила постановку наступних **завдань**:

- розглянути загальні положення обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками;
- розкрити сучасний стан обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками;
- охарактеризувати інформаційне забезпечення аудиту розрахунків з покупцями та замовниками;
- проаналізувати організаційно-економічні показники ДП «ДГ «Кутузівка» ІСГПС НААНУ;

- з’ясувати особливості первинного, синтетичного і аналітичного обліку розрахунків з покупцями та замовниками на ДП «ДГ «Кутузівка» ІСГПС НААНУ;
- обґрунтувати напрями удосконалення обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками;
- узагальнити висновки і пропозиції по темі дослідження.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку і аудиту розрахунків з покупцями та замовниками на ДП «ДГ «Кутузівка» ІСГПС НААНУ.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні й організаційні аспекти обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками на досліджуваному підприємстві.

Методика дослідження. Методологічною базою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. При дослідженні теоретичних аспектів обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками застосовувався діалектичний метод наукового пізнання та системний підхід при розгляді соціально-економічного середовища. За допомогою емпіричних методів (абстрагування, аналізу і синтезу, індукції і дедукції) проводилися дослідження стану господарського процесу. Метод причинно-наслідкового зв’язку та абстрактно-логічний метод використовувалися для удосконалення методики бухгалтерського обліку щодо операцій за розрахунками з покупцями та замовниками. Для наочного представлення статистичних даних використано табличний та графічний методи.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні на теоретичному та практичному рівні завдань і рекомендацій щодо удосконалення організаційно-методичного забезпечення бухгалтерського обліку та аудиту

розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві в сучасних умовах господарювання.

Інформаційною базою роботи були наукові джерела вітчизняних і зарубіжних авторів, присвячені проблематиці обліку і аудиту дебіторської заборгованості, законодавчі акти національного та міжнародного рівня, звітність господарства за період з 2016-2018рр., облікові регістри та організаційно-розпорядчі матеріали ДП «ДГ «Кутузівка» ІСГПС НААНУ, ресурси мережі Інтернет.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення кваліфікаційної (магістерської) роботи доведені до рівня практичних рекомендацій з організації та проведення обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками на агарних підприємствах. Результати дослідження прийняті до впровадження у практичну діяльність ДП «ДГ «Кутузівка» ІСГПС НААНУ Харківського району Харківської області.

Особистий внесок здобувача. Результати дослідження, що становлять наукову новизну, теоретичні обґрунтування, практичні розробки, висновки та пропозиції одержані автором самостійно на основі аналізу практичних і теоретичних матеріалів.

Апробація результатів дослідження. Основні результати кваліфікаційної (магістерської) роботи доповідалися, обговорювалися та отримали позитивну оцінку на міжнародних та внутрівузівських науково-практичних конференціях, зокрема на: Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції (м. Харків, 28 травня 2019 р.), IX Міжнародній науково-практичній конференції (м. Харків, 6 квітня 2018 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції (м. Харків, 23 травня 2018 р.), Міжнародній науково-практичній конференції (м. Харків, 8-9 листопада 2018 р.), Внутрівузівській науково-практичній конференції за підсумками виробничої

практики студентів спеціальності «Облік і оподаткування» (м. Харків, 2019 рік), Внутрівузівській науково-практичній конференції за підсумками виробничої практики студентів спеціальності «Облік і оподаткування» (м. Харків, 17 жовтня 2018 р.), Внутрівузівській науково-практичній конференції за підсумками виробничої практики студентів спеціальності «Облік і оподаткування» (м. Харків, 10 жовтня 2017 р.), Внутрівузівській науково-практичній конференції за підсумками виробничої практики студентів спеціальності «Облік і аудит» (м. Харків, 12 жовтня 2016 р.), VII Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції (м. Харків, 7-8 квітня 2016 р.). Також опублікована стаття у Віснику студентського наукового товариства (вип. №2/2019, м. Харків).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано наукових праць обсягом 1,7 друк. арк.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна (магістерська) робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел та додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми, розкрито значимість дослідження для розвитку науки та практики бухгалтерського обліку, визначено мету, завдання, об’єкт, предмет, методи та інформаційну базу дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих наукових результатів, характер їх апробації.

У першому розділі «Загальні положення обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками» розглянуто: визначення, визнання, оцінка та класифікація дебіторської заборгованості; зміст, принципи та форми

безготівкових розрахунків; сутність, мета та завдання аудиту; інформаційне забезпечення аудиту розрахунків з покупцями та замовниками.

У другому розділі «Стан обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками» розглянуто: організаційно – економічну характеристику підприємства; економічний зміст розрахунків з покупцями та замовниками, завдання їх обліку; первинний, синтетичний і аналітичний облік розрахунків з покупцями та замовниками; облік резерву сумнівних боргів; методика проведення аудиту розрахунків з покупцями та замовниками та порядок оформлення підсумкової документації.

У третьому розділі «Удосконалення обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками» розглянуто: удосконалення обліку розрахунків з покупцями та замовниками при діючій формі обліку, організацію обліку розрахунків з покупцями та замовниками при автоматизованій формі обліку; аудит в умовах застосування комп'ютерних технологій.

ВИСНОВКИ

Отримані в ході дослідження результати кваліфікаційній (магістерській) роботі вирішують важливе науково-практичне завдання щодо обґрунтування теоретичних засад та практичних рекомендацій з удосконалення обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками на аграрних підприємствах.

Висновки, одержані в результаті дослідження, такі:

1. Встановлено, що дебіторська заборгованість як економічна категорія сформувалась у результаті тривалої історії розвитку людства. Вона є однією з важливих частин активу балансу підприємства і тим чи іншим способом впливає на позитивні або негативні результати

підприємства. Перелік нормативно-законодавчих документів з обліку дебіторської заборгованості чималий. Відповідно до П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» дебіторська заборгованість - сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Згідно до п. 4 П(С)БО 13 «Фінансові інструменти», дебіторська заборгованість, що не призначена для продажу це – дебіторська заборгованість, що виникає внаслідок надання коштів, продажу інших активів, робіт послуг безпосередньо боржникові та не є фінансовим активом, призначеним для продажу. Визначення сутності дебіторської заборгованості за розрахунками з покупцями та замовниками має багато і наукових підходів. В процесі їх дослідження нами було запропоновано наступне визначення дебіторської заборгованості: дебіторська заборгованість – це об`єкт управління, елемент оборотних коштів та право вимоги за зобов'язаннями, що виникає на підставі договору та закону, по відношенню до фізичних і юридичних осіб, а також держави, які відображаються на рахунках бухгалтерського обліку.

2. В результаті дослідження обґрунтовано, що для чіткої організації обліку дебіторської заборгованості необхідна її класифікація з метою отримання інформації для управління. Інформація в умовах класифікації має задовольняти потреби користувачів. Так, ми пропонуємо додати до класифікації дебіторської заборгованості критерій за ступенем значущості клієнтів, який буде поділятися на: дебіторів, постійних великих замовлень; дебіторів, невеликих стабільних замовлень; дебіторів, разових (не постійних) або невеликих замовлень. На наш погляд, такий поділ, стане однією з необхідною складовою покращення стану бухгалтерського обліку на підприємстві.

3. У ході дослідження акцентовано увагу на тому, що одними з основних способів розрахунків в Україні є

безготівкові розрахунки. Для створення ефективної системи безготівкових розрахунків принципове значення має правильне визначення її принципів - основних нормативних положень, якими слід керуватися, щоб безготівкові розрахунки максимально сприяли прискоренню народногосподарського обороту. Так, нами було досліджено, що на сьогодні в нормативно-правових документах відсутнє відображення загальних принципів організації системи безготівкових розрахунків в Україні. Тому, ми пропонуємо доповнити Постанову Національного банку України «Про затвердження Інструкції про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті» від 21.01.2004р. №22, принципами організації системи безготівкових розрахунків, які у сукупності дозволять сформулювати цілісну систему розрахункового механізму.

4. У сучасних умовах застосовують різні форми безготівкових грошових коштів. Але зауважимо, що на сьогодні не має чітко узгодженої регламентації, щодо переліку платіжних документів діючим законодавством. Таким чином, ми пропонуємо доповнити статтю 1088 «Види безготівкових розрахунків», надаючи якомога повнішого переліку форм безготівкових розрахунків, уточнюючи платіжні інструменти, щодо використання при розрахунках за інкасо, тим самим уможливити регулювання значущих форм безготівкових розрахунків Цивільним кодексом України. Бо основним законом України, який визначає види безготівкових розрахунків є Цивільний кодекс України, і тому він повинен містити повний перелік форм, насамперед для усунення розбіжностей в розумінні тих платіжних інструментів, які застосовуються для здійснення безготівкового розрахунку.

5. Обґрунтовано, що мета та ключові завдання аудиту, як будь-якої іншої форми фінансового контролю, є

не тільки підтвердження достовірності фінансової звітності, а й випадки спростування відповідності фінансових звітів закону через виявлення різноманітних правопорушень, і вжиття заходів, спрямованих на їх припинення та покращання бухгалтерського обліку. Так, в умовах удосконалення внутрішнього аудиту дебіторської заборгованості ми запропонували ДП «ДГ «Кутузівка» схему проведення аудиту, перелік аудиторських процедур.

6. Проведено оцінку основних економічних та фінансових показників діяльності державного підприємства ДП «Кутузівка» Харківського району Харківської області, яке обрано господарським об'єктом емпіричних досліджень в дипломній магістерській роботі. Встановлено, що найбільшу питому вагу займає виробництво молока, і тому можна стверджувати, що виробничий напрямок ДП «ДГ «Кутузівка» ІСГПС НААН України» у тваринництві – це виробництво молока. Аналіз типу фінансової стійкості показав, що за період з 2016 по 2018 роки ДП «ДГ «Кутузівка» має абсолютну фінансову стійкість, тобто запаси і витрати покриваються всіма видами можливих джерел їх забезпечення. Це позитивний індикатор. Аналізуючи показники ліквідності і платоспроможності підприємства ДП «ДГ «Кутузівка» ІСГПС НААН України» за 2016-2018 рр., варто зазначити, що по всіх показниках спостерігається тенденція до зменшення у порівнянні з 2016 р., що не є позитивною зміною.

7. Встановлено, що в ДП «ДГ «Кутузівка» ведення обліку здійснюється бухгалтерською службою представленою складом з 10 осіб, з них один головний бухгалтер та його заступник, провідний бухгалтер, 6 бухгалтерів І-ої категорії та старший касир. Форма бухгалтерського обліку, яку застосовували на підприємстві на протязі 2016-2018 рр. є журнально-ордерна. Визначено,

що ключовим недоліком була трудомісткість роботи бухгалтерів та відсутність системного групування та узагальнення інформації, яка знайшла своє відображення в автоматизованому складанні податкових декларацій, фінансової звітності, а також оперативному аналізі і контролі розрахунків з бюджетом.

8. З початку 2019р. в ДП «ДГ «Кутузівка» при веденні бухгалтерського обліку стали використовувати автоматизовану форму обліку, з застосуванням прикладної комп'ютерної програми комплексної автоматизації обліку «1С: Бухгалтерія 8.2».

9. Визначено, що облікова політика підприємства повинна формуватися так, щоб забезпечити потреби обліку розрахунків з покупцями та замовниками в достатній, достовірній та оперативній інформації для прийняття раціональних управлінських рішень у розрахункових відносинах. Так, нами було удосконалено облікову політику підприємства в частині обґрунтування параметрів організаційної методичної та технічної складових щодо операцій за розрахунками з покупцями та замовниками, що сприяє побудові єдиної системи обліково-аналітичного забезпечення розрахунків з покупцями та замовниками.

10. Запропоновано створити Резерв сумнівних боргів та фіксувати його у відповідних документах та звітах. Бо, на наш погляд, наявність резерву сумнівних боргів зменшує ризик підвищення витрат при появі безнадійної дебіторської заборгованості.

11. У ході дослідження обґрунтовано програму аудиту розрахунків з покупцями та замовниками шляхом встановлення предмета, об'єктів, мети і завдань аудиторської перевірки, джерел інформації та ефективних прийомів аудиту розрахунків із бюджетом. Розроблено етапи проведення аудиторської перевірки. Також було встановлено, що документальне оформлення аудиту

вважається однією із найважливіших умов його кваліфікованого проведення. Кінцевим результатом проведеної аудиторської перевірки є думка аудитора, що висловлюється на основі отриманих аудиторських доказів у вигляді аудиторського висновку.

12. Запропоновано удосконалення автоматизації обліку з впровадженням функції інформаційного обміну з однією базою даних контрагентів. Так, в розробленій базі даних повинна міститися інформація про контрагентів, наявність певних договірних відносин, стан дебіторської заборгованості та строк її погашення. Для покупців, постачальників, банківських установ, державних органів фіскальної служби та інших учасників ринку фінансових операцій, база даних повинна виступати інформаційним електронно-обмінним простором. Ця функція допоможе оптимізувати розмір дебіторської заборгованості та не допустить прострочення термінів її погашення.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

1. Пензева Ю.М. Теоретичні аспекти обліку дебіторської заборгованості. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах євроінтеграції» (м. Харків, 28 травня 2019 р.). Харків: ХНТУСГ, 2019. С. 133-136.

2. Пензева Ю.М. Аудит та його значення. Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції «Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи» (м. Харків, 6 квітня 2018 р.). Харків: ХНТУСГ, 2018. С. 224-225.

3. Пензева Ю.М. Автоматизація бухгалтерського обліку та її проблеми. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні напрями модернізації бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в Україні» (м. Харків, 23 травня 2018 р.). Харків: ХНТУСГ, 2018. С. 135-136.

4. Пензева Ю.М. Нормативна база обліку дебіторської заборгованості. Вісник студентського наукового товариства. Вип. №2/2019, м. Харків. Харків, ХНТУСГ, 2019. С. 177-178.

АНОТАЦІЯ

Пензева Ю.М. Облік та аудит розрахунків з покупцями та замовниками

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, Харків, 2019.

Актуальність. Розрахунки з покупцями та замовниками в діяльності кожного суб'єкта господарювання займають вагоме місце. Необхідність відображення в системі обліку розрахунків з покупцями та замовниками випливає із потреб користувачів в інформації, яка дозволяє виявити закономірності та тенденції формування основної частини доходів і грошових надходжень підприємства. Адже, ефективно організований бухгалтерський облік операцій за розрахунками з покупцями та замовниками може забезпечити формування достовірної інформації, щодо розрахунково-платіжних операцій підприємства.

Метою кваліфікаційної **(**магістерської) роботи є розробка рекомендацій щодо вдосконалення обліку та аудиту розрахунків підприємства з покупцями та замовниками шляхом узагальнення теоретичних та оцінки практичних аспектів обраної тематики.

В кваліфікаційній (магістерській) роботі автором розглянуто теоретичні положення первинного, аналітичного і синтетичного обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками. Висвітлено стан обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками, запропоновано шляхи удосконалення обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні на теоретичному та практичному рівні завдань і рекомендацій щодо удосконалення організаційно-методичного забезпечення бухгалтерського обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками на підприємстві в сучасних умовах господарювання.

Основні положення кваліфікаційної (магістерської) роботи доведені до рівня практичних рекомендацій з організації та проведення обліку та аудиту розрахунків з покупцями та замовниками на агарних підприємствах. Результати дослідження прийняті до впровадження у практичну діяльність ДП «ДГ «Кутузівка» Харківського району Харківської області.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, розрахунки з покупцями та замовниками, безготівкові розрахунки, аудит, автоматизація обліку.

ANNOTATION

Penzeva G.N. Accounting and audit of settlements with buyers and customers Qualification work for the Master's degree in specialty 071 "Accounting and taxation". - Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture, Kharkov, 2019.

Payments with buyers and customers in each entity's business are important. The need to reflect in the system of accounting for payments with customers and customers stems from the needs of users in information, which reveals patterns and trends in the formation of the bulk of income and cash flows of the enterprise. After all, effectively organized accounting of transactions on payments with buyers and customers can ensure the formation of reliable information on the settlement and payment operations of the enterprise.

The purpose of the qualification master's work is to develop recommendations for improving the accounting and auditing of company settlements with buyers and customers by generalizing theoretical and evaluating practical aspects of the chosen subject.

In the qualification master's work the author deals with the theoretical provisions of primary, analytical and synthetic accounting and audit of payments with buyers and customers. The status of accounting and audit of payments with buyers and customers is presented, ways of improvement of accounting and audit of payments with buyers and customers are suggested.

The scientific novelty of the obtained results is to substantiate at the theoretical and practical level the tasks and recommendations for improving the organizational and methodological support of accounting and audit of payments with buyers and customers at the enterprise in modern conditions of management.

The basic provisions of the qualification master's work are brought to the level of practical recommendations for the organization and accounting and audit of payments with buyers and customers at the agar enterprises. The results of the study have been accepted for the practical implementation of the SE “Kutuzivka” in the Kharkiv region of Kharkiv region.

Keywords: accounts receivable, payments with buyers and customers, non-cash payments, audit, accounting automation.

Комп’ютерний набір і верстка
Ю.М. Пензева

Підп. до друку __.__.2019. Формат 60х84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид.арк.0,9. Тираж 10 прим. Замовлення № __

Надруковано в КП «Міська друкарня» 61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44 Свідоцтво про державну реєстрацію: серія ДК № 3613 від 29.10.2009р.